

ZAVIČAJ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 57
Godina XXIX
Maj, 2024.
[str. 217-226]

© Monos 2024

Likovi zavičaja: Hajrudin Junuzović – sve prolazi, slike ostaju...

Prof. dr. Omer Hamzić

U svom životu ovaj "lik zavičaja" radio je više različitih poslova, gradeći uspješnu karijeru jednog tipičnog, kako se u vremenu socijalizma imenovalo, društveno-političkog radnika. Po pozivu i zvanju učitelj, radio je uglavnom u prosvjeti, uz povremene izlete na poneku čelnu političku funkciju u opštini (Sindikata, Socijalistički savez). Svojim držanjem, umjerenim stavovima i izraženim smislom i talentom za likovnu umjetnost, spadao je među ugledne ljude ove čaršije, završivši radnu karijeru na dužnosti posljednjeg socijalističkog predsjednika izvršnog odbora opštine, koji je predao vlast pobjednicima prvih višestranačkih izbora, u novembru 1990. godine. Premda je slikao za svoju dušu, tražeći u likovnoj umjetnosti oazu za vlastiti predah i odmor, uspio je naslikati mnoge portrete i pejzaže koji govore o jednom talentu, koji sticajem okolnosti nije mogao doći do punog izražaja. Njegov život bi zasigurno bio puniji da je manje radio poslove koje je manje volio, a više slikao i stvarao. Ali nije bilo sve do njega.

Ključne riječi: Hajrudin Junuzović, Gračanica, Malešići, Narodni univerzitet, Sinaj

Hajrudin Junuzović je rođen u Malešićima, općina Gračanica 27. 10. 1934. godine u "dobro stojećoj" trgovačkoj porodici. Poslije sestre Hajrije bio je drugo dijete u porodici. Njegov otac Meho je, sa svojim bratom Ibrahimom, u Malešićima držao trgovinu – dućan sa kafanom i otkupnim magacinima za žitarice, suho i svježe voće, naročito suhe šljive. Prije dolaska u Malešiće i sastavljanja imovine sa imovinom brata Ibrahima i prije ženidbe, Meho je držao trgovinu u Babunovićima. Hajrudin je proveo sretno djetinjstvo, igrajući se sa svojim vršnjacima iz sela, u dvorištu i na prostranom platou ispred džamije i dućana u Malešićima. Kao dječak, upamtio je i teške dane Drugog svjetskog rata, razne oskudice i vojske koje su povremeno prolazile kroz selo. Kao prerasla generacija iz rata četvororazrednu osnovnu školu završio je 1945. godine, za nešto više od jedne godine, putujući svakodnevno pješice iz Malešića u Gračanicu. Tokom po-

Hajrudin u naručju svoga oca Mehmeda (Mehe), desno: Hajrudinov dajdža Salim

hađanja nastave, kraće vrijeme, u zimskim danima, stanovao je kod amidže Ahmeda u Gračanici (Potok mahala).

Trgovačka radnja Junuzovića, koja je tokom rata bila opustošena i uglavnom nije radila, nakon rata, postala je zadržna prodavnica, a kafana je pretvorena u čitaonicu Narodnog fronta. Tri godine poslije rata, od 1945. - 1948. godine Hajrudin je pomagao ocu koji vodio Zemljoradničku zajednicu sa prodavnicom i magacinima... Posebno se angažovao na poslovima otkupa, obaveza u naturi, gibira, garantovanog snabdijevanja i tačkica... Ponekad u odsustvu oca, znao je biti "glavni" u toj zadruzi.

U septembru 1948. godine upisao se u prvi razred Niže realne gimnazije u Gračanici, kada prestaje njegov angažman u zadruzi u Malešićima. Brzo se snašao u školi i postao jedan od najboljih učenika. Nastavnici su mu bili: Sulejman–Suljo Devedžić,

direktor–Branko Vajić, Vera Nikolić, Ake-lina Švab, Jovo Panić, Dobrila Simeunović. Bio je poznat kao dobar crtač geografskih karata kao učila. Pisao je i pjesme i počeo ih objavljivati u pionirskim novinama "Glas pionira". Po završetku Niže realne gimnazije, 1951. godine, upisao se u Učiteljsku školu u Tuzli. U međuvremenu umro mu je otac, sa 49 godina, što je jako teško preživio. Učiteljsku školu završio je u junu 1955. godine. Kao odličan učenik bio je oslobođen maturalnog ispita. Prvo zaposlenje dobio je u osnovnoj školi u Malešićima, gdje je radio samo 15 dana, od 1. do 15. septembra 1955. godine, kada je pozvan na odsluženje vojnog roka u JNA. Tokom služenja vojnog roka, 6 mjeseci proveo je na Sinaju u kontingentu Ujedinjenih nacija razdvajajući zaračene strane Egipta i Izraela. U međuvremenu, njegova porodica preselila se u Gračanicu.

Poslije dolaska iz JNA, 1957. godine, sa sjajnim karakteristikama "vojnika mira", započinje njegova uspješna radna karijera tokom koje je obavljao važne rukovodilačke poslove u prosvjeti, upravi i političkim organizacijama. Započeo je kao učitelj u Osnovnoj školi "Hasan Kikić" u Gračanici, gdje će kasnije zasnovati porodicu, napraviti kuću izgraditi karijeru itd. U toj školi radio je sve do 15. 9. 1964. godine, kada je imenovan za direktora Centra za socijalni rad, gdje će se zadržati do 15. 9. 1969. godine. U naredne tri godine, do 7. 8. 1972. radio je kao rukovodilac Centra za stručno obrazovanje radnika u Narodnom univerzitetu. Na funkciju predsjednika Opštinskog sindikalnog vijeća izabran je 7. 8. 1972. Nakon isteka mandata u sindikatu, vratio se u Narodni univerzitet, zadržavši se tu samo dva mjeseca, od 1. 9. do 31. 10. 1974. godine na poslovima rukovodioca Centra za kulturu. Od 1. 11. 1974. do 15. 9 1975. obavljao je neke rukovodilačke poslove u Tvornici obuće "Fortuna". Ponovo se vratio u Osnovnu školu "Hasan Kikić", na

dužnost direktora, koju je obavljao od 15. 9. 1975. do 19. 12. 1979. Funkciju sekretara Samoupravne interesne zajednice kulture i fizičke kulture (SIZ) obavljao je od 20.12. 1979 do 28. 2. 1982. godine. Sljedeći je bio jednogodišnji mandat predsjednika Socijalističkog saveza radnog naroda (SSRN) – od 1. 3. 1982. do 1. 4. 1983. godine. Po isteku mandata, od 1. 5. 1983. do 1. 1. 1985. vodio je SIZ-a osnovnog obrazovanja, a od 1. 1. 1985. do 19. 4. 1988. i otale SIZ-ove društvenih djelatnosti na općini Gračanica. Na dužnost potpredsjednika Izvršnog odbora imenovan je 19. 4. 1988. godine, a na dužnost predsjednika, polovinom aprila 1990. godine, nakon što je Ćamil Naimkadić, razriješen dužnosti predsjednika radi odlaska na drugu dužnost. Na radu u Općini ostao je do administrativnog penzionisanja, 15. marta 1991. godine. Bio je posljednji funkcioner na Općini koji je poslije izbora 1990. predao vlast pobjedničkoj koaliciji SDA i SDS. Sejdo Šabić je bio novi predsjednik Općine, a Brano Marušić predsjednik Izvršnog odbora – Hajrudinov nasljednik...¹

Za Hajrudina Junuzovića čuo sam još u nekim svojim gimnazijskim danima (1964. ili 1965. godine) kada je moj amidža Musto počeo praviti silne porodične probleme (razvod, djeca, rasprodaja imovine u bescijenje itd.) i tim svojim skandalima opteretio čitavu familiju. Nakon što je otjerao suprugu Mejrušu, moju strinu i konačnog razvoda s njom, krenuo je u rasprodaju naslijeđene očevine: šume, jedne velike njive, kuće i kućnog placa itd. Namjerio je sve “rasputiti”, uglavnom, kako se govorilo “proćerati kroz šišu», nakon čega bi dvoje djece ostalo siročad i na putu, pa se tu, u pokušaju moga oca i drugog amidže da to

po svaku cijenu spriječe, morao umiješati i Centar za socijalni rad ili Služba za socijalni rad, kako se to već zvalo... Naravno, sve to oko amidže Muste pokrenulo je ne samo čitavu našu familiju, već i mahalu Mešiče, pa donekle i čitavo selo Malešiče... Helem, moj amidža Musto bio je u to vrijeme dežurna tema kako u tada jedinoj seoskoj kafani, ali i po kućnim sijelima...

Tako sam i ja kroz neka porodična vijećanja čuo da je Musto bio na nekom jetimskom sudu u Gračanici i da mu taj sud hoće “staviti zakonsku zabranu” na prodaju kuće i ostatka imanja koje još nije uspio prodati kako dvoje djece ne bi “ostalo na putu”. Znalo se da su to tražili moj otac i drugi amidža... U narodu se ta socijalna služba (danas Centar za socijalni rad) zvala Jetimski sud. Eto u tim razgovorima spominjao se i Hajrudin Junuzović, koji je u to vrijeme bio rukovodilac te službe i radio u “konaku” (opštini) kao jetimski sudac (od 15. 9. 1964. do 15. 9. 1969). Doznao sam da je i on rođen i odrastao u Malešičima... Dobro je poznao i mog oca i dvojicu amidža s kojima se u djetinjstvu družio...S obzirom na te okolnosti i budući da je znao čitavi situaciju, moj otac i drugi amidža, nadali su se da će Hajrudin pronaći najbolje rješenje u slučaju mog amidže Muste, a najbolje rješenje bilo je da mu se “stavi” privremena zabrana na prodaju imanja zbog djece koja bi mogla ostati “na putu” kao socijalni slučajevi...

Ovaj slučaj upamtio sam dobro jer se oko toga bila podigla poprilična frka u široj familiji. U tom postupku Musto je otišao (izgleda) dobrovoljno na psihijatrijsko ispitivanje kako bi dokazao da je zdrav i sposoban raspolagati svojom imovinom. Sjećam se da sam i ja, već kao maturan (1969), na poziv te bolnice davao

¹ Biografske podatke u ovom tekstu uzeo sam iz neobjavljenog rukopisa Hajrudina Junuzovića pod naslovom “Skica za autobiografiju”. Zahvaljujem se njegovom mlađem sinu Jasminu (Mikiju) koji mi je omogućio uvid u taj rukopis.

Hajrudin sa suprugom Ljiljom i sinovima: Jasmin (Miki), lijevo; Benjamin (Beni), desno

za njega iskaz... Nije imao ko drugi otići, pošto su otac i amidža bili tada na radu u Hrvatskoj ili Sloveniji. Ispitala me neka mlada ljekarka-psiholog u jednoj posebnoj prostoriji nekadašnje "Rajnerove bolnice" u Tuzli – kako se ponaša, pije li, tuče li ženu i djecu, je li agresivan, uznemirava li komšiluk itd. Puno sam znao o Musti i njegovom ponašanju još iz djetinjstva, pa sam to i prenio doktorki, odgovarajući na njena pitanja. Rekao sam joj na kraju da će dvoje djece biti socijalni slučajevi, ako se potvrdi uračunljivost moga amidže... Bilo kako bilo, Musto je sa psihijatrijske klinike iz Tuzle pridonio "čage" po kojem mu se zakonski nije mogla staviti zabrana na prodaju kuće i ostale imovine, pa se sve to završilo suprotno od onoga što se pokušalo napraviti kroz privremenu zabranu

prodaje preko "jetimskog suda". Nažalost, kasnije se potvrdilo ono što sam na kraju rekao doktorki... Musto je rasprodao sve "do praga", djeca su ostala nezbrinuta bez igdje ičega, a on je dugo bio na teretu šire familije i završio, nažalost, kao lualica u socijalnoj ustanovi...

Dvije-tri godine kasnije, nakon završetka Pedagoške akademije, zaposlio sam se kao pripravnik u Narodnom univerzitetu na radnom mjestu novinara Radio Gračanice. Sticajem okolnosti, još u svojstvu pripravnika, imao sam čast da jutarnju kafu pijem u kancelariji direktora Nesiba Sumana, zajedno sa njegovim najbližim saradnicima, šefovima pojedinih radnih jedinica, koji su, ustvari činili sastav nekakvog stručnog kolegija direktora, a jutarnje kafe bile su, ustvari, svakodnevni dogovori na početku radnog dana... Bili su to za mene "asovi", sve ljudi sijedih glava, od kojih sam, tada bez ikakvog radnog i životnog iskustva, bukvalno "brao pamet" i pomalo se "učio životu". Rado ih se i danas sjećam, pa ću i ovdje, s poštovanjem, navesti redom njihova imena: Nesib Suman, direktor, Ešref Čurić, glavni i odgovorni urednik Radio stanice, moj neposredni šef, zahvaljujući kojem sam i ušao u to "elitno društvo", zatim Fuad Spahić, direktor Osnovne škole za obrazovanje odraslih (u kojoj sam jedno vrijeme honorarno predavao srpskohrvatski jezik) ujedno i rukovodilac Centra za opšte obrazovanje, zatim Hajrudin Junuzović, rukovodilac Centra za obrazovanje i stručno osposobljavanje radnika, Savo Petrović, rukovodilac Centra za selo, Hidajeta Rešidbegović, rukovodilac Narodne biblioteke i Kasim Kusturica, rukovodilac gradskog kina (kindžija). Narodni univerzitet je, inače, u to vrijeme bio jako ugledna i respektovana ustanova koja je pružala narodu svakodnevno najširi spektar usluga: od obrazovanja odraslih (opšte i za radnička zanimanja), informisanja putem Ra-

dio-stanice, knjige i biblioteke, pa do pozorišta i pjevača, obuke poljoprivrednika i domaćica, prikazivanja filmova, srednjih i viših škola za odrasle itd.

Na tim jutarnjim kafama u Univerzitetu, pored dogovora o tekućim poslovima, redovno su bile “na tapetu” i druge, lakše teme. Komentarisala se dnevna štampa, a najviše se “brstila” dnevna lokalna politika, bilo je tu i šale, viceva, ponekad i “masnih”, što je meni u početku bilo čudno i neprikladno: tako ozbiljni i stari ljudi, a skloni “bezobrazanju”. Zapamtio sam da je među tim, za mene, starijima “asovima”, na našim jutarnjim “sesijama” nekako najozbiljnije izgledao Hajrudin Junuzović, iako je po godinama spadao u mlađe članove direktorskog kolegija... Za razliku od ostalih, malo je govorio i nije volio pretjeranu dangubu i predugo kahvenisanje i praznu priču, pogotovo političke tračeve. Sjećam se da je u tom društvu bio najelegantnije obučen, uvijek ispeglan, bijela košulja i kravata, uredna frizura... Kažu da je za taj “stajling” najviše bila zaslužna njegova supruga Ljilja... Po mom zapažanju i subjektivnoj, predrasudama opterećenoj ocjeni, imao je pomalo pretjerano “gospodarasto držanje”, koje je mojoj generaciji (generalno) “išlo na živce”. Valjda smo bili još uvijek anarhistički raspoloženi prema “buržoaskim” manirima pod uticajem studentskih nemira 1968. i 1969. godine. Sjećam se da “nismo mogli smisliti kravatu”, išli su nam na živce utegnuti partijski funkcioneri, pogotovo oni visoki koji nisu dali gledati u sebe...

Kao mlad novinar, sa posebnom pažnjom izvještavao sam o uspjesima Centra za stručno obrazovanje radnika. Bile su to jako zahvalne teme, tu je novinar mogao “opipati” konkretan rezultat, za razliku od nekih dosadnih komitetskih političkih izvještavanja, koje ni tada kao ni danas (kad je u pitanju politika) slabo ko sluša, pogotovo na lokalnim medijima. Pripremajući

te emisije, nekako sam se uspio približiti, čak i sprijateljiti sa Hajrudinom. Bio je nagođan sagovornik, a znao je dati i koristan savjet u pravljenju vijesti, oblikovanju tekstova itd. Meni su posebno zanimljive bile njegove priče o boravku na Sinaju u mirovnoj misiji Ujedinjenih nacija gdje je boravio kao vojnik JNA, od novembra 1956. godine.

Kroz Hajrudinov centar na desetke i stotine nekvalifikovanih radnika, na tromjesečnim kursovima za polukvalifikovane građevinske radnike, stručno je osposobljavano za rad i odlazilo na sigurne poslove u građevinska preduzeća po Hrvatskoj i Sloveniji. Ta su preduzeća i finansirala obuku preko Biroa za zapošljavanje u Gračanici i tako za jeftine pare dobijala kvalitetnu radnu snagu, a Narodni univerzitet ostvarivao značajne prihode. Na tim kursovima, kroz praktičan rad, kvalifikacije su sticali mnogi zidari, tesari, armirači...Prije odlaska na rad u Sloveniju ili Hrvatsku, radili su na određenim objektima po Gračanici, stičući praktična znanja i pod stručnim nadzorom tadašnjih vrhunskih gračaničkih VKV majstora – gađevinaca. Svemu tome, čini mi se, Hajrudin je davao posebnu ozbiljnost i formu prave škole praktičnih znanja. Prisustvovao sam njegovim obraćanjima polaznicima na početku svakog kursa. On bi to tako uozbiljio i “utegao” da je kasnije manje-više išlo sve “kao po loju”. Nakon tih govora u šali sam mu preporučivao da malo popusti, jer, “nije to Sorbona” iako je univerzitet. Žao mi je što moje dokumentarne radio reportaže sa tih kurseva nisu sačuvane.

Hajrudin se u tim našim kontaktima, znajući da sam i ja iz Malešića, raspitivao za neke ljude s kojima je proveo djetinjstvo, znao je dobro moga oca, amidže i druge uglednije ljude iz tih mahala. U jednom razgovoru, tema je bio i moj amidža Musto. Objasnio mi je da je on kao “jetimski

sudac” imao razrađenu “šemu” kako da se “na dobro” izvede čitav taj slučaj, ali je, na žalost “u po frke” premješten sa tog mjesta u Narodni univerzitet. Njegov nasljednik, očigledno, nije razumio situaciju, pa se sve i završilo nepredviđeno i loše.

Kad sam se, polovinom 1973. vratio sa odsluženja vojnog roka i nastavio da radim u Narodnom univerzitetu, nisam zatekao Hajrudina, koji je, u međuvremenu raspoređen na neke druge poslove. Narodni univerzitet je u to vrijeme bio “elitna firma”, pravi rasadnik kadrova. Mnoga imena tadašnje gračaničke lokalne politike, pa i privrede provela su kraće ili duže vrijeme u toj ustanovi... I Hajrudin Junuzović je jedan od tih Univerzitetovih kadrova, koji će, kao i mnogi drugi, nakon svojevrstne prakse u Univerzitetu obavljati više odgovornih dužnosti u lokalnoj politici, privredi i vlasti....

Pripadao je generaciji prosvjetara koji su “nosili fenjer prosvjete” kroz mrak nepismenosti i zaostalosti ovoga kraja, tražeći i pokazujući puteve svjetlosti i napretka. Koliko god za neke nove generacije ovo izgledalo nestvarno i patetično (“fenjer prosvjete” itd.), na mnogim primjerima, a i egzaktnim pokazateljima, može se svako uvjeriti da tu nema nikakvog pretjerivanja. Znam puno takvih likova iz lokalne sredine i ne samo iz lokalne sredine, kojih se i danas sjećam sa dužnim poštovanjem. To su bili ljudi koji su se školovali da budu učitelji, ali su mnogi odlazili iz učionica ili po rasporedu iz komiteta ili svojom voljom, na neke druge, najčešće odgovornije poslove, praveći uspješne karijere, ali su uvijek u svom biću i u svom djelovanju ostajali prosvjetari u najboljem značenju te riječi, čak i kad su radili poslove koji nisu imali nikakve veze sa školom i učionicom. Prenijeti vlastito znanje i iskustvo drugom i na drugog, bilo je pravilo njihovog života. Među njima, bar što se Gračanice tiče bio

je i Hajrudin Junuzović. Ostao je prosvjetar do kraja svog života bez obzira na kojoj se funkciji nalazio i koje je poslove obavljao. U takvom mi je sjećanju ostao.

Neposredno smo saradivali i kasnije, dok je on obavljao dužnost sekretara Samoupravne interesne zajednice kulture (SIZ), ustvari fonda za kulturu, a ja dužnost direktora Narodnog univerziteta (1978. – 1981.). Bilo je to vrijeme općeg poleta u oblasti kulture u Gračanici, kojem je i on, bez sumnje dao značajan doprinos. Nakon decenijskog čekanja, 7. 4. 1978. otvorena je prva, a 7. 4. 1979. druga faza Doma kulture i to uglavnom sredstvima građana Gračanice (samodoprinos) i lokalne privrede. Odlukom općinskih vlasti, Dom kulture je predat na korišćenje Narodnom univerzitetu, gdje sam se tek uhdavao kao novoizabrani direktor. U kulturi je tada bilo više entuzijazma i želje da se što prije napravi pozitivan preokret, ali i manjka para da se to i ostvari kao i uvijek. Za redovnu djelatnost Doma kulture, SIZ za kulturu raspolagao je sa skromnim sredstvima. Kao sekretar SIZ-a za kulturu, Hajrudin je nastojao i sa tako malo sredstava realizovati poprilično ambiciozne planove Doma kulture. Kao direktor ustanove koja je trebala realizovati te planove, nisam bio zadovoljan sa iznosima planiranih sredstava. Narodni univerzitet se tako našao u makazama vječno preambiciozne politike (bez pokrića) i realne stvarnosti. Između želja i mogućnosti u kulturi (bez obzira na idealne uslove u Domu kulture) stajala je velika provalija. Iako su lokalni političari, tada na čelu sa predsjednikom opštine Čamilom Naimkadićem, na riječima podržavali taj gračanički “hram kulture” (kako su mu tepali), ipak nisu bili spremni (ili nisu realno mogli) pojačati fondove i izdvojiti “paru više” za oblast kulture, pri raspodjeli raspoloživog “kolača” za društvene djelatnosti. Na toj relaciji često je dolazilo do nesporazuma između mene u funk-

ciji direktora Narodnog univerziteta, kao predstavnika takozvanog “davaoca usluga” i Hajrudina kao predstavnika “korisnika usluga”, na čelu SIZ-a za kulturu, ustvari finansijera. Takozvana “razmjena rada”, inaugurisana Zakonom o udruženom radu (iz 1975.), koja u biti nikada nije profunkcionisala, bila je predmet mnogih principijelnih rasprava i neslaganja. Naravno, ništa tu nije bilo na ličnoj osnovi, čak smo “u neka doba” pokazivali i međusobno razumijevanje, dublje sagledavajući pozicije sa kojih smo nastupali. U biti, potpuno smo bili saglasni u pogledu pravaca razvoja kulture na općini, kulturno-umjetničkog amaterizma itd. Svojim iskustvom, osjećajem za umjetnost, često mi je bio od pomoći u kreiranju i konstrukciji određenih programa. Još od svojih đачkih dana, skoro čitav život, bio je aktivan u tom kulturno-prosvjetnom amaterizmu u Gračanici. Njegova iskustva u to vrijeme, za mene su kao mladog direktora jedne kulturno-obrazovne i informativne ustanove (sa Domom kulture od kojeg se puno očekivalo) bila su dragocjena.

U svom radnom vijeku i Hajrudin Junuzović je bio na više funkcija i obavljao više međusobno različitih poslova, sloveći još od mladih dana kao istaknuti društveno-politički radnik... Neke je radio sa više volje i entuzijazma, a neke sa manje volje. To je zavisilo od više faktora. Kadrovsku politiku vodio je Savez komunista i opštinski komitet. Onaj ko se nađe na takozvanoj kadrovskoj listi, bio je dužan prihvatiti poslove i zadatke koje mu je određivala partija (komitet). To je bio put kojim su prolazili manje više svi rukovodni kadrovi onoga vremena. Zahvaljujući svojoj ozbiljnosti i predanosti radu, Hajrudin je manje-više tokom čitavog svog radnog vijeka bio u vrhu ili pri vrhu lokalne političke ljestvice, negdje manje, negdje više uspješan. Iako se godinama vrtio u tom krugu, bio je drugačiji od običnih socijalističkih karijerista.

Hajrudin Junuzović: autoportret

Bio je disciplinovan, ali se nije “laktao”. Na forumima je bio aktivan, uvijek je davao pametne prijedloge, ali nije njima napadno “mahao”. Držao se one: “Tiha voda brda valja”...

Ali ono u čemu je bio posve “svoj i na svom terenu” i u čemu se najbolje i najcjelovitije ispoljio, bilo je slikarstvo i umjetnost, ali se od toga nije moglo živjeti kao ni danas, pa je ostajalo negdje na margini, gotovo neprimjetno u njegovom životu. Za tu samozatajenost, mora se reći, sam je kriv... Bio je svjestan svog talenta, pa i kvaliteta svojih slika, ali ih je nekako čuvao samo za sebe. Iako je bio i talentovan i teoretski “načitan” za tu vrstu umjetnosti, ipak je malo slikao. U jednoj prilici, negdje u poznijim godinama priznao je to kao svoju veliku mahanu. Bio je to žal za izgubljenim vremenom koje se moglo mnogo korisnije i pametnije potrošiti. I za njega i za sve nas,

možda bi bilo puno korisnije da je više slikao, a manje radio neke druge, makar i unosnije poslove. Slike ostaju, umjetnost ostaje, svjedoči i o umjetniku i o njegovom vremenu i o nama, njegovim saputnicima. Poslovi koje je Hajrudin u svom životu radio (nismo ih sve ni pobrojali), uglavnom su zaboravljeni još za njegovog života. Umjetnost ostaje, umjetnost i u ovom kao i u mnogim drugim slučajevima pobjeđuje i samu smrt. Vrednija je jedna njegova slika nego svi njegovi politički mandati koji su zaboravljeni čim su istekli.

Svjedočim da svoj talenat i svoje slikarstvo nikada nije posebno isticao. Bila je to neka njegova privatnost koju je želio zadržati samo za sebe. Ne znam da li je u pitanju samo skromnost ili ima i nešto drugo... Često je zapadao u stvaralačku krizu i po nekoliko godina ostavljao četkicu i kist – pa se ponovo vraćao crtežu kao starom zavičaju ili nekoj staroj ljubavi. Slike je nerado pokazivao, bio je u tom pogledu nekako suspregnut. Sjećam se da sam ga jedva nagovorio da ga sa nekoliko radova predstavimo u 4. broju "Gračaničkog glasnika", sada već daleke 1998. godine. Bio je već oдавno u penziji i kad mi je počeo odmahivati rukom, na pomalo drzak način postavio sam mu sljedeće pitanje: pa kako želiš da te predstavimo, konačno po čemu da te upamtimo ako nisi slikar? Na kraju, privolio sam ga. Pristao je u odabrao nekoliko svojih crteža i grafika, kojima smo uljepšali spomenuti broj našeg časopisa. Samo smo dali osnovne podatke iz njegove biografije. Trebalo ih je kliještima čupati. Zapisali smo: da je još od đaćkih dana ispoljavao talenat, da je bio posvećen slikarstvu, onako amaterski, neobavezno, slobodno, "kad mu prahne", da je imao nekoliko samostalnih i više kolektivnih izložbi – i to je to.

Izgleda da se od tada, slučajno ili ne, možda i na naš poticaj, počeo malo intenzivnije baviti svojim slikarstvom. Bježao

je i dalje "po tom pitanju" od publiciteta, možda je bio preoštar u samoocjenjivanju i previše samokritičan. Ipak, ja sam zaključivao nešto drugo. Kao pravi umjetnik, čitav život tražio je sebe, čekao je da mu dođe inspiracija za njegovu pravu sliku, koju, kao što to obično biva u umjetnosti, nikada nije naslikao. To nije uspjelo ni mnogo većim slikarima, pjesnicima, prozaistima. Koliko ih je uzalud čekalo, a nedočekalo svoju pjesmu, svoju priču... Meni je zauvijek u sjećanju "Pesma" (roman) Oskara Daviča, u kojoj glavni junak nikada nije dočekaio da napiše svoju pravu pjesmu. I Hajrudin Junuzović je čekao tu inspiraciju, ali nikada o tome nije govorio. Volio je javno nastupati kao lokalni sindikalista i političar iz "prvog safa" ili direktor gradske škole – nego kao slikar amater. Ja bih dodao da je prava šteta što nije do kraja razvio svoju kreativnost i talenat.

Ne znam kako ga je naš zajednički prijatelj Osman Puškar, 2007. godine uspio nagovoriti da priredi jednu reprezentativnu izložbu svojih najboljih radova, po kojoj će u Gračanici biti upamćen kao istinski umjetnik. Trebalo je, ustvari, da se pokaže njegovo životno djelo. Po Osmanovom kazivanju, dugo se "otimao", vadeći se da još nije naslikao sve što je trebalo naslikati, da i nema baš dovoljno kvalitetnih slika za jednu tako veliku izložbu itd. Ipak Osman je bio uporan i uspio ga je nekako nagovoriti. Ta velika izložba "desila se" u novom Domu kulture u Gračanici 23. 11. 2007. godine, kojom je Hajrudin, kako je službeno najavljeno, obilježio pola stoljeća svog stvaralačkog rada i angažmana u oblasti prosvjete, kulture i likovne umjetnosti. Izložbu je pratio predivan katalog i dobra najava... Izložba je pobudila solidan interes publike i medija. O životnom putu Hajrudina Junuzovića biranim i toplim riječima tom prilikom govorio je Osman Puškar.

Prije ove izložbe Hajrudina je pogodila smrt supruge Ljilje, 2. 5. 1997., sa kojom

Sa drugovima poslije redovne "penzionerske" kafe u gračaničkoj "Etni"; slijeva nadesno: Čamil Naimkadić, Rizo Suman, Hajrudin Junuzović, Nesib Suman

je proživio najsretnije dane svog života, dobio i izveo na put dva sina (Benjamin i Jasmin), podigao kuću, zakućio se... Poslije te izložbe potpuno se okrenuo slikarstvu i umjetnosti. To mu je pomoglo da se oporavi i pridigne poslije velikog gubitka. Pokazalo se i u ovom slučaju da umjetnost može sve, da je umjetnost iladž za dušu, da liječi i okrepljuje, daje i otvara neku novu nadu, razgoni mrak i mračno raspoloženje.

Ne mogu opisati kako se, nakon te izložbe, obradovao kada sam mu predložio da zajednički posjetimo Galeriju "Mandžić" u Tuzli. Reagovao je kao malo dijete i oduševio se izloženim slikama, duže ostao u razgovoru sa akademikom Mandžićem o tekućoj situaciji, o slikama..

Kasnije je nadolazila starost i to brzim koracima, život u osami nije bio nimalo lak. Bolest je nagovještavala mnoge druge nevolje. U međuvremenu su na bolji svijet

otišli njegovi najbolji prijatelji i drugovi: Rizo Suman, Nesib Suman, Čamil Naimkadić, Sezahija Dervišefendić... Imali su oni jedno vrijeme redovna druženja uz kafu, čašu vina i čašicu razgovora – dva puta sedmično u Restoranu "Etna" u Gračanici. Nije to bilo neko zatvoreno društvo nadobudnih i dosadnih "penzića". Rado su primali za sto svoje poznanike, još žive vršnjake, ali i nas mlađe... Dok sam radio u općini, imao sam ponekad priliku da sjedim sa njima, da čujem koju "pametnu". I doista, bez šale, imalo se šta čuti. Nije to bilo obično staračko dociranje i prenemaganje, već korisna razmjena mišljenja, ideja i inicijativa. Bili su to ljudi sa velikim iskustvom, životnim i radnim. Na kraju tih sijela ili kad smo se rastajali, obično su mi govorili – parafraziram po sjećanju: "Reci ti svome načelniku da mu ne bi pala kruna sa glave ako bi i on ponekad i od nas starih

vukova čuo poneku...” Prenosio sam poruke načelniku, ali on je obično imao preča posla...

Zadnju deceniju svog života Hajrudin se sve teže kretao, kasnije prikovan za postelju bio je gotovo zaboravljen. Umro je u dubokoj starosti 26. 1. 2024. u 89. godini života. Ukopan je u mjesnom greblju Režići.

Otišao je, po svemu, još jedan čestit čovjek... Podigao je porodicu, dvojicu sinova,

koji su danas vrlo uspješni ljudi, dobro je radio na mnogim poslovima... Kome je to danas važno? Pitam se i završavajući sa sjetom ovaj zapis o svom drugu Hajrudinu, gledam njegove slike i odjednom, usred te “filozofije”, pada mi napamet ona poznata istina, koju su nam često ponavljali naši stari profesori—da u životu sve prolazi, samo umjetnost ostaje kao najbolje svjedočanstvo o nama.

SUMMARY

HOMELAND CHARACTERS: HAJRUDIN JUNUZOVIĆ—EVERYTHING PASSES, PAINTINGS REMAIN...

In his life, this “local figure” held various jobs, building a successful career as a typical, as it was called in the time of socialism, socio-political worker. By profession a teacher, he mainly worked in education, with occasional forays into certain prominent political roles in the municipality (Trade Union, Socialist Alliance). With his demeanor, moderate attitudes, and pronounced sense and talent for visual arts, he was among the respected individuals of this town, ending his career in the position of the last socialist president of the executive board of the municipality, handing over power to the winners of the first multi-party elections in November 1990. Although he painted for his soul, seeking in visual art an oasis for his own rest and relaxation, he managed to paint many portraits and landscapes that speak of a talent that, due to circumstances, could not fully flourish. His life would surely have been fuller if he had done fewer jobs he disliked and painted and created more. But it wasn't all up to him.